Utbildningsutskottets betänkande 1987/88:4

om ämnet religionskunskap i grundskolan

UbU
1987/88:4

Motionerna

1986/87:Ub201 av Sonja Rembo (m) och Anita Bråkenhielm (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om en sådan översyn av grundskolans läroplan att skolans undervisning i realiteten kommer att motsvara de krav på kristendomsundervisningens innehåll som anges i motionen.

1986/87:Ub205 av Marianne Karlsson (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär att skolöverstyrelsen får i uppdrag att utvärdera hur religionsundervisningen prioriteras bland SO-ämnena.

1986/87:Ub215 av Ingrid Ronne-Björkqvist (fp) och Carl-Johan Wilson (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utvärdering av vilken inverkan den nya läroplanen fått på ämnet religionskunskap.

1986/87:Ub221 av Alf Svensson (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen beslutar uttala sig för att skolan skall värdeförankras i den kristna etiken,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om kristendomsämnets utrymme inom orienteringsämnenas ram.

1986/87:Ub280 av Evert Svensson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av religionsundervisningen i syfte att klarlägga om den motsvarar det innehåll och den omfattning som anges i Lgr 80.

1986/87:Ub288 av Kenth Skårvik (fp) och Leif Olsson (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att religionskunskap i grundskolan får en ställning som motsvaras av föreskrifterna i Lgr 80,

2. att riksdagen hos regeringen begär att skolöverstyrelsen får i uppdrag att utvärdera erfarenheterna av religionsämnets ställning i grundskolan med utgångspunkt från föreskrifterna i Lgr 80.

1986/87:Ub310 av Göte Jonsson (m) och Filip Fridolfsson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om återinförande av kristendomsämnet i grundskolan samt att undervisningen beträffande övriga religioner också upptas som ett särskilt ämne i läroplanen.

1 *Riksdagen 1987/88. 14 saml. Nr 4*

1986/87:Ub325 av Ingvar Eriksson (m) och Arne Svensson (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om stärkande av det kristna budskapets ställning inom ämnet religionskunskap,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om skärpta förkunskapskrav för lärare i läroämnet religionskunskap.

Utskottet

I motion 1986/87:Ub221 (c) yrkande 5 föreslås att undervisningen om de kristna grundtankarna och om andra religioner skall ske i ett ämne benämnt *kristendomskunskap* i stället för religionskunskap. Utrymmet för det nya ämnet kristendomskunskap inom grundskolans orienteringsämnen bör enligt motionen motsvara två veckotimmar per årskurs eller sex stadieveckotimmar på låg-, mellan- resp. högstadiet.

Tidigare beslut att ändra benämningen på ämnet kristendomskunskap till religionskunskap bör enligt utskottets mening ligga fast (jfr prop. 1968:129, SU 1968:179, rskr. 1968:378). Utskottet vill vidare erinra om att enligt bestämmelserna i läroplan för grundskolan (Lgr 80 s. 161) skall antalet lektioner i religionskunskap vara 222 på lågstadiet, 175 på mellanstadiet och 185 på högstadiet, vilket motsvarar sex stadieveckotimmar på lågstadiet och ungefär fem stadieveckotimmar på resp. mellanstadiet och högstadiet. Motionärens krav i denna del är i stort tillgodosett. Utskottet avstyrker på anförda grunder motion 1986/87:Ub221 yrkande 5.

I motion 1986/87:Ub288 (fp) erinras om att *religionskunskap i grundskolan* är ett av regeringen prioriterat ämne genom att det har en angiven lektionstid i läroplanen. Bristande lärarkompetens och uppfattningen att ämnet är svårt leder enligt motionärerna dock till att religionskunskap i den praktiska undervisningssituationen blir tillbakasatt och inte ges den tid och uppmärksamhet som läroplanen anger. Enligt motionärerna bör religionskunskap i grundskolan få den ställning som motsvaras av föreskrifterna i Lgr 80 (yrkande 1).

Utskottet hänvisar till vad som i det föregående redovisats om religionskunskapsämnets undervisningstid. Utskottet förutsätter att gällande bestämmelser efterlevs, varför motion 1986/87:Ub288 yrkande 1 avstyrks.

I samma motion (yrkande 2) begärs hos regeringen att skolöverstyrelsen (SÖ) får i uppdrag att göra en *utvärdering* av erfarenheterna av religionskunskapens ställning i grundskolan med utgångspunkt i föreskrifterna i Lgr 80. I stort sett samma yrkande framförs i motionerna 1986/87:Ub205 (c) yrkande 2, 1986/87:Ub215 (fp) och 1986/87:Ub280 (s). Motionärerna tar däri inte bara upp frågan om religionskunskapens undervisningstid i grundskolan utan pekar på ett flertal problem i anslutning till undervisningen såsom läroböckernas innehåll, lärarnas behörighet och behov av fortbildning samt kristna och andra samfunds möjligheter att medverka i skolans religionsundervisning. Brister i dessa hänseenden inverkar negativt på religionskunskapsämnets kvalitet och medför att ungdomarna inte kommer till insikt om vad den kristna livssynen innebär.

Utskottet erinrar först om att det är SÖ:s normala uppgift att följa och granska utvecklingen av undervisningen i grundskolan. Utskottet vill vidare

erinra om det program för en nationell utvärdering av utbildningsverksamheten, som SÖ aktualiserade första gången i sin anslagsframställning för budgetåret 1986/87. I budgetpropositionen 1986 (prop. 1985/86:100 bil. 10) ställde sig föredragande statsrådet positiv till detta utvärderingsprogram. I budgetpropositionen 1987 (prop. 1986/87:100 bil. 10) betonade föredragande statsrådet att ett nationellt program för utvärdering måste ge en totalbild av skolväsendets verksamhet. Bedömningen av eleverna måste även avse hur skolan lyckas med sin personlighetsutvecklande och fostrande uppgift. Riksdagen hade ingen erinran häremot (UbU 1985/86:14, rskr. 1985/86:203; UbU 1986/87:11, rskr. 1986/87:146). Mot denna bakgrund fick SÖ den 4 juni 1987 regeringens uppdrag att utveckla innehållet i och formerna för ett nationellt utvärderingsprogram. SÖ har den 11 september 1987 redovisat sitt uppdrag i en promemoria med rubriken Innehåll i och former för en nationell utvärdering av skola och vuxenutbildning. Utskottet har erfarit att åtta länsskolnämnder under verksamhetsåret 1987/88 skall granska undervisningen i orienteringsämnena inom ramen för sin aktiva tillsyn. Nämnderna skall efter budgetårets slut (september–oktober 1988) rapportera resultaten av granskningen till SÖ.

Enligt vad utskottet erfarit gör även Föreningen lärare i religionskunskap en undersökning av religionskunskapsämnets ställning i undervisningen i orienteringsämnen i grundskolan.

Med hänsyn till dels den utvärdering inom ramen för ett nationellt utvärderingsprogram som för närvarande pågår inom SÖ och länsskolnämnderna av såväl grundskolans undervisning i stort som enskilda ämnen, dels vad utskottet i övrigt anfört anser utskottet att motionärernas krav i huvudsak är tillgodosedda. Motionerna 1986/87:Ub205 yrkande 2, 1986/87:Ub215, 1986/87:Ub280 och 1986/87:Ub288 yrkande 2 bör därför avslås av riksdagen.

I motion 1986/87:Ub221 (c) berörs frågan om den *kristna etiken* i skolan. Enligt motionären har det visat sig att skolans neutralitet till olika livsåskådningar utvecklats till likgiltighet inför livsåskådningsfrågor i allmänhet. Skolan bör i stället öppet deklarera ett normsystem, som är vägledande för eleverna. Risken är annars stor att kommersiella och odemokratiska värderingar tar överhanden. Mot denna bakgrund hemställs att riksdagen uttalar sig för att skolan skall värdeförankras i den kristna etiken (yrkande 1).

I motion 1986/87:Ub201 (m) yrkande 1 hemställs att riksdagen hos regeringen begär en översyn av grundskolans läroplan med syfte att förstärka kristendomsundervisningen. Motionärerna understryker religionens betydelse för kultur och normbildning. Många barn får dock ingen kontakt med de centrala normer om ansvarstagande för sitt och nästans liv som det västerländska samhället bygger på. I skolans religionsundervisning jämställs kristendomen med andra religioner som baseras på en annan människosyn än kristendomens. Svenska barn saknar insikt om den västerländska synen. De kommer i underläge i förhållande till barn och vuxna från andra länder och kulturer, där religionen är grunden för samhällets värderingar. Denna underlägsenhet och osäkerhet kan lätt leda till främlingshat och våld.

I motion 1986/87:Ub325 (m) yrkande 1 hänvisas till den ökade brotts- och våldsutvecklingen i samhället. Enligt motionärerna kan dessa yttringar bäst

stävjas genom att ge de unga insikter och kunskap i det kristna budskapet. Motionärerna hemställer hos regeringen om förslag till stärkande av det kristna budskapets ställning i ämnet religionskunskap.

I motion 1986/87:Ub310 (m) yrkas att kristendomsämnet återinförs i grundskolan på alla stadier och att undervisningen i andra religioner upptas som ett särskilt ämne. Enligt motionärerna blir vårt samhälle fattigare om vi förlorar behovet av kristen kunskap och fostran. Även den moderna skolan måste befrämja den etik och människosyn, som grundas i den kristna traditionen och som förmedlas i Bibeln.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Utskottet har tidigare redovisat det utvärderingsarbete som SÖ och länsskolnämnderna nyligen påbörjat och som successivt skall redovisas. Utskottet har i det föregående förutsatt att religionskunskapsämnet och kristendomsundervisningen behandlas inom ramen för utvärderingen av orienteringsämnena. Iakttagna brister i vad gäller undervisningen bör självfallet resultera i en omarbetning av gällande kursplan i den mån dessa beror på kursplanen.

Beträffande den kristna etiken i skolan och kristendomsundervisningens ställning i övrigt behandlades likartade yrkanden under föregående riksmöte (UbU 1986/87:2 s. 8–9), varvid utskottet hänvisade till Lgr 80. Utskottet vill i detta sammanhang särskilt peka på läroplanens allmänna mål beträffande fostran och utveckling där det bl.a. anförs:

Respekten för människans egenvärde och aktningen för andra skall likaså vara den etiska grunden för skolans arbete med frågor i vilka människor i vårt land har *skiljaktiga värderingar*. I skolarbetet ställs man dagligen inför frågor där det föreligger olika uppfattningar. Det kan gälla livsåskådning, politik, sociala värderingar eller moral, det kan gälla människosyn och historieuppfattning, det kan gälla stilriktningar och smak. Skolan tar emot barn ur alla grupper och åsiktsläger i samhället. Alla föräldrar skall med samma förtroende kunna skicka sina barn till skolan, förvissade om att dessa inte blir påverkade från skolans sida till förmån för den ena eller den andra av inbördes kämpande åskådningar och uppfattningar. I frågor, där det föreligger olika uppfattningar, skall skolans undervisning därför vara saklig och allsidig (Lgr 80 s. 18 f).

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 1986/87:Ub201 yrkande 1, 1986/87:Ub221 yrkande 1, 1986/87:Ub310 och 1986/87:Ub325 yrkande 1.

I motion 1986/87:Ub325 (m) yrkande 2 hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om skärpta *förkunskapskrav* för lärare i religionskunskap.

Utskottet vill erinra om riksdagens beslut om ny lärarutbildning för grundskolan (UbU 1984/85:31, rskr. 1984/85:366). I beslutet angavs att regeringen borde bereda riksdagen tillfälle att ta del av vissa frågor, som rör innehållet i den nya utbildningen. Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) har med anledning av riksdagens beslut fått regeringens uppdrag att ge regeringen underlag för en redovisning för riksdagen. I regeringens skrivelse 1986/87:163 om vissa frågor rörande innehållet i grundskollärarutbildningen ingår som bilaga UHÄ:s rapport Utbildning av lärare för grundskolan. Däri föreslås bl.a. att den grundläggande ämnesutbildningen

av lärare med inriktning mot undervisning i årskurserna 4–9 i grundskolan och med specialisering i samhällsorienterande ämnen skall omfatta ca 90 poäng. Därtill kommer en valfri fördjupning om ca 45 poäng. Enligt vad utskottet har erfarit finns förslag om att poängramen för vart och ett av de samhällsorienterande ämnena bör sättas så att inget ämne understiger 20 poäng. Arbetet med en utbildningsplan för grundskollärarlinjen avser UHÄ att slutföra, sedan riksdagen tagit del av regeringens skrivelse. I övrigt vill utskottet peka på att tillträdesutredningens förslag (SOU 1985:57) om nya regler för tillträde till högskolan för närvarande bereds i regeringskansliet.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub325 yrkande 2.

Åberopande vad som anförts i det föregående hemställer utskottet

1. beträffande *undervisningstid i kristendomskunskap*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub221 yrkande 5,

2. beträffande *tillämpningen av gällande föreskrifter för ämnet religionskunskap i grundskolan*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub288 yrkande 1,

3. beträffande *utvärdering av ämnet religionskunskap i grundskolan*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub205 yrkande 2, 1986/87:Ub215, 1986/87:Ub280 och 1986/87:Ub288 yrkande 2,

4. beträffande *kristen etik i skolan m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1986/87:Ub201 yrkande 1, 1986/87:Ub221 yrkande 1, 1986/87:Ub310 och 1986/87:Ub325 yrkande 1,

5. beträffande *förkunskapskrav för lärare i religionskunskap*

att riksdagen avslår motion 1986/87:Ub325 yrkande 2.

Stockholm den 22 oktober 1987

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Pär Granstedt (c), Helge Hagberg (s), Birgitta Rydle (m), Lars Svensson (s), Ingvar Johnsson (s), Göran Allmér (m), Margareta Hemmingsson (s), Lars Leijonborg (fp), Birger Hagård (m), Marita Bengtsson (s), Larz Johansson (c), Björn Samuelson (vpk), Kerstin Keen (fp) och Rinaldo Karlsson (s).